

NORSKO

(Norské království)

hlavní město: OSLO
rozloha: 385 207 km²
počet obyvatel: 5,4 milionu

- leží na Skandinávském poloostrově, severní část země leží za severním polárním kruhem – nachází se zde nejsevernější místo Evropy mys Nordkin
- k Norsku patří souostroví **ŠPICBERKY** (za severním polárním kruhem) a ostrov **JAN MAYEN** (nedaleko Islandu)
- **MĚSTA:** Oslo – hl. m. (0,6 mil. obyv.), Bergen (250 tis. obyv.), Trondheim (190 tis. obyv.), Stavanger (122 tis. obyv.)
- **SOUSEDNÍ ZEMĚ:** Švédsko, Finsko, Rusko

PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

POVRCH:

- povrch Norska byl „**vymodelován**“ **ledovcem**
- po celém území od jihu k severu Skandinávské pohoří (nejvyšší vrchol 2496 m n. m.)
- v horách se nachází **největší ledovec v Evropě** (JOSTEDALMSBREEN)

VODSTVO:

- Norské moře (Z), Severní moře (J a JZ), Barentsovo moře (S)
- na celém západním pobřeží se nachází **douhé úzké zálivy vytvořené ledovcem – FJORDY**
- **krátké prudké řeky** stékající z hor přímo do moře
- velké množství jezer (**nejhlubší jezero Evropy** – HORNINDALSVATNET, 514 m)

PODNEBÍ:

- celý Skandinávský poloostrov je **oteplován GOLFSKÝM PROUDEM**
- oceánské podnebí – **velké množství srážek**
- jih země má **mírné (příjemné) podnebí**, směrem na sever a se stoupající nadmořskou výškou se ochlazuje

HISTORIE

VIKINGOVÉ

- odvozeno od slova vik, které znamená záliv (fjord)
- skvělí **mořeplavci**, kteří v 8. – 11. století obývaly území severní Evropy a podnikali mnoho, často loupeživých výprav
- **výpravy**: Britské ostrovy, Faerské ostrovy, Island, Grónsko, **Severní Amerika** (okolo roku 1000)
- v roce 827 sjednotil Harald I. poprvé norské území a stal se prvním norským králem
- **legendární** je především **Lief Eriksson**, který pravděpodobně doplul do Grónska a Severní Ameriky
- **vyobrazování Vikingů s helmami**, které mají rohy je pravděpodobně **nesmysl**, helmy byly ochranou, po které se měla sklouznout zbraň nepřítele, rohy by měly zcela opačný efekt

1349 – 1905

- okolo roku 1349 zemřela asi 1/3 obyvatel na mor
- v roce **1380 získal norské území dánský král Olaf II.**, švédské území připojil v roce 1397 a vznikla **KALMARSKÁ UNIE** (dánská nadvláda trvala přes 400 let, Norové se několikrát pokusili o vzpouru, ale vždy neúspěšně)
- Napoleonské války přinesly Norsku na chvílku naději na samostatnost, ale podle smluv připadlo 1814 Švédsku
- politickou (nenásilnou) cestou získalo nakonec Norsko **nezávislost v roce 1905**

20. a 21. STOLETÍ

- **1. světová válka** – Norsko zůstalo **neutrální** (nezapojilo se do války)
- **2. světová válka** – i přes velkou pomoc Velké Británie se, po bitvě o přístav Narvik – 1940, stává **součástí Německé říše**
- po 2. světové válce – v politice je prosazována **silná role státu**, např. bydlení nebo auta na přiděl až do roku 1960 („socialismus“)
- Norsku se ekonomicky daří, tomu ještě pomohl **objev ropy v 70. letech**
- **Norsko nemá** jako jeden z mála států na světě **státní dluh**, státní úspory jsou největší na světě
- v letech 1972 a 1994 lidé **odmítli v referendu vstup do Evropské unie** (společenství)
- norským tolerantním přístupem k odlišným kulturám (přistěhovalcům) otrásl v roce **2011 teroristický útok** na vládní budovu a setkání mladých politiků (pachatel Anders Breivik, 77 mrtvých a 319 zraněných)
- Norsko je:
 - v **přepočtu na obyvatele 4. nejbohatší** země na světě
 - **podle kvality demokracie na 1. místě**
 - pravidelně se umísťuje **na prvních místech** – podle spokojenost obyvatel
 - má jednu z **nejnižších kriminalit**

ZEMĚDĚLSTVÍ

- **RYBOLOV** – světová rybářská velmoc (cca. 2,5 milionu tun ryb za rok), také přetrvává lov velryb
- těžba dřeva
- *rostlinná výroba* – obilí, brambory, ale kvůli nepříznivým podmínkám se vyplatí většinu dovážet
- *živočišná výroba* – chov ovcí a skotu (krav)

TĚŽBA

- **obrovské zásoby ROPY A ZEMNÍHO PLYNU** při pobřeží Atlantského oceánu

ENERGETIKA

- vodní elektrárny na prudkých řekách zabezpečují levnou a ekologickou energii – 99%
- země je tak jako jedna z mála energeticky nezávislá

PRŮMYSL

- *dopravní průmysl* – výroba a vývoz **LODÍ**
- *potravinářský průmysl* – vývoz **RYB**
- *petrochemický průmysl* – zpracování a vývoz **ROPY, ROPNÝCH PRODUKTŮ**

OSTATNÍ

Obyvatelstvo

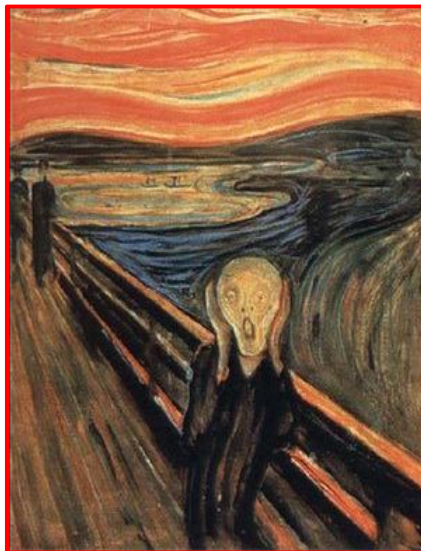
- asi **16 %** obyvatelstva tvoří **přistěhovalci** (Poláci, Pákistánci, Somálci...)
- na severu žije **kočovní národ - SÁMOVÉ (LAPONCI)**, kteří se živí tradičním lovem sobů

Literatura

- HENRIK IBSEN (1828-1906) – světoznámý spisovatel a dramatik
- v posledních letech jsou u nás stále populárnější **detektivky** (knihy) **severských autorů**, asi nejznámější je JO NESBØ

Výtvarné umění

- EDVARD MUNCH (1863-1944) – **obraz VÝKŘIK** je jedním z nejznámějších na světě

Nobelova cena za mír

- **ostatní uděluje Švédsko**, tato cena je však navrhována norským Nobelovým výborem, který je jmenován norským parlamentem